

anglesos; hi hagué francesos de gran prestigi com Pierre de Brazza, que posà els territoris del rei Makoko del Congo als peus de França. També alemanys, italians, portuguesos i alguns espanyols, com el basc Manuel Iradier, que va realitzar dos viatges al territori de Rio Muni i a les illes veïnes (Fernando Poo i Corisco). En tres anys, aconseguí per a Espanya una rica colònia de 50.000 km².

2.- En tres generacions, l'Àfrica va passar d'estar formada per 10.000 unitat polítiques independents, a estar dominada per mitja dotzena de països europeus. Per a aquests estrangers, armats fins a les dents, l'única preocupació era aquesta: que el repartiment -entre ells- de les riqueses africanes fos "just". (2)

Portuguesos, anglesos i holandesos arribaren a les costes occidentals d'Àfrica des del segle XV, tot fent escala en ruta cap a l'Àsia o l'Amèrica, i per fer comerç amb les escasses mercaderies en venda, especialment l'ivori i els esclaus. D'altres viatgers, que s'hi acostaven pel mateix motiu, procedien del Pròxim Orient i de l'Àsia. Però, ni els uns ni els altres no arribaren mai a penetrar l'interior del continent, tant per raó de la insalubritat d'aquelles terres, com per la manca de vies de comunicació.

Les coses van canviar radicalment a partir del segle XIX, quan la major part del continent va passar a incorporar-se al flux de la història occidental en només tres generacions. En efecte, l'ocupació europea del continent va ser extraordinàriament ràpida. L'any 1879, el 90% del territori encara estava governat pels nadius. Però, la proporció ja s'havia invertit a primers de segle, i l'any 1914 les conseqüències de l'ocupació europea afectava la majoria dels africans.

Dues circumstàncies tècniques feren possible aquesta invasió tan ràpida. Primer, el descobriment de la quinina com a profilaxi contra les febres palúdiques, que fins aleshores matava la meitat dels blancs residents en terres africanes. En segon lloc, les noves armes de foc, que conferien als europeus la possibilitat d'intimidat i d'enfrontar-se a exèrcits més nombrosos.

Aquest interès tan sobtat pel continent negre va ser determinat per la unificació d'Itàlia i Alemanya. Després de la guerra franco-prusiana de 1870, en la qual França va ser derrotada, l'escenari de les rivalitats europees es va traslladar a l'Àfrica, on l'Alemanya va fer la batalla diplomàtica per controlar els seus rivals i tenir-los ocupats lluny de les seves fronteres. El traçat de les

zones d'influència es va fer sobre un mapa, tot just acabat de dibuixar amb les dades aportades pels exploradors. Les potències europees es repartiren definitivament els territoris del continent africà a la Conferència de Berlín, celebrada entre 1884 i 1885, sota la batuta del canceller alemany Bismark, amb el pretext d'acabar amb el comerç d'esclaus.

S'obria així una etapa que no es tancaria fins ben entrat el segle XX. La reclamació de territoris s'havia de justificar amb proves d'una ocupació real sobre el terreny. Per això, sorgiren per tot arreu petites expedicions, a la recerca de convenis amb les autoritats locals, fent recurs a l'enfrontament armat només en casos extrems. Els protagonistes d'aquesta primera colonització foren, a més dels militars, els missioners i els comerciants.

Un primer repartiment va quedar configurat l'any 1914. Sobre el mapa, els territoris francesos, anglesos, alemanys, portuguesos i belgues eren, més que res, el resultat d'un joc d'estratègia. Però, malgrat l'arbitrarietat d'aquest traçat, la major part d'aquelles fronteres ha perdurat fins avui, tot i haver estat la causa de terribles conflictes. Després de l'ocupació teòrica, l'activitat de les colònies europees a l'Àfrica va minvar, sobretot en aquelles zones on les expectatives de benefici immediat eren escasses. Els primers governs colonials es van limitar a exercir les seves funcions amb el menor cost humà i econòmic possible: manteniment de l'ordre públic, administració de la justícia, recaptació d'impostos i treballs col·lectius obligatoris (per no dir forçats).

En aquesta època, a les regions més riques, l'economia depenia de la iniciativa d'empreses privades. Algunes zones es van convertir en productors especialitzats (monocultiu), com el cacau a la Costa d'Ivori, l'oli de palma al Congo Belga, el cotó al Txad. Als països del sud i de l'est van néixer grans granges agrícoles i ramaderes. Una altra font important de riquesa per als europeus fou l'explotació dels minerals: diamants a Sudàfrica, or a Rhodèsia i Ghana, estany a Nigèria. Els primers ferrocarrils van significar un gran impuls econòmic, però la seva construcció es va pagar al preu de molt de sofriment, a causa de les deportacions massives, de les epidèmies i dels accidents, que costaren la vida a milers d'africans.

Després de la primera Guerra Mundial, els territoris alemanys a l'Àfrica es van repartir entre França, Anglaterra, Bèlgica i Sudàfrica, sota la supervisió de la naixent Societat de Nacions. Per la seva banda, la situació dels colonitzats